

EUSKARAREN AKTIBAZIOA: EUSKARALDIA...

0.- SARRERA.

Dokumentu honetan arlokako saioetarako oinarrizko informazio bat jaso dugu. Zehazki honako atalak azaltzen dira:

1. Arloak edo arloek hizkuntzaren ikuspegitik duten garrantziari buruzko balorazioa.
2. Arloko hizkuntza egoerari buruzko hainbat adierazle eta balorazio (4. puntuari informazio hau garatuago dago, nahi duenarentzat)
3. Arloan garatu diren edo planteatu diren egitasmo nagusien zerrenda eta horien balorazioa.
- 4.- Arloko hizkuntza egoerari buruzko adierazleen azalpen xeheagoa dakarren atala. (**Sakondu nahi duenarentzat**)

1.- ARLOEN GARRANTZIA.

Hizkuntza baten bizi-indarraren adierazle nagusia erabilera da. Erabiltzen ez den hizkuntza hizkuntza hiltzat joenezake neurri batean. Eta, gurea bezalako, testuinguru sozial eleaniztunean, jakiteak ez du hizkuntzaren erabilera determinatzen, erabiltzeko aukera baino ez.

Ezinbestekoa da, beraz, jakitetik erabiltzerako jautzia emateko dinamikak eratzea.

2.- ADIERAZLE NAGUSIAK.

ADIERAZLEA	DATUAK	ONDORIOA
KALEKO ERABILERA AKTIBAZIOA	Generoaren arabera emaitza desberdinak daude (emakumeek gehiago erabiltzen dute) eta aldea, gainera, nabarmenago da 0-14 urte bitartekoetan eta, batez ere, 15-24 urte bitartekoetan.	Nahiko egonkor azken urteetan (%45), baina beheranzko joera batekin. Ahulgune nagusietako bat mutiko eta mutil gazteen erabilera apala.
EUSKARAREKIKO JARRERAK Euskaingintzaren aktibazioa: Euskaraldia	Norbanakoak: 2018an 3.423 partaide eta 2022an 2.982. Entitateetako ariguneak: 2018an 218 eta 2022an 192. 2020an, parte har zezaketenen (euskaldunen + ia euskaldunen) % 32k hartu zuen parte. Ahobizi gehiago izan ditugu edizio guztietan: ahobiziak, %83; Belarriprestak %17.	Lehenengo edizioan Bergarako partehartzea Euskal Herriko altuena izan zen proportzioan. Hurrengo bi edizioetan behera egin zuen. Emakumeak gizonak baino gehiago izan dira edizio guztietan.

3.- JARDUERAK, BALORAZIOAK. Bideratu diren edo bideratzea aurreikusi zen egitasmoak.

Arloak eta egitasmoak	EUSKARA ZERBITZUAREN BALORAZIOA		HERRITARREN GALDETEGIA
	Indarguneak	Hobetzekoak	Balorazioak
<p>1. Kudeaketa gaiak eta programa orokorrak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kudeaketa eredia: <ul style="list-style-type: none"> – Euskararen gaia Udal departamentu guztien ardura izateko eredia landu. – Euskaingintzaren herriko koordinazio-gunea hobetzea. – Hizkuntza gaiei buruzko komunikazioa hobetzea: mezu berriak, aurpegi berriak, gazte eta gazte helduak, praktika onak... • Euskaraldia. • Herriko Euskaingintza diruz laguntzea: Jardunekiko hitzarmena... 	<ul style="list-style-type: none"> – Bai Udalaren erabilera planean eta bai Agintaldi-planean espreski landu da udal departamentu guztiak euskara-planaren ardura izatea. – Euskaraldiaren lehenengo edizioa oso arrakastatsua izan zen eta erabileran eragin zuen. – Egitasmo berria landu da: Euskararen Historia Soziala. Gaia lantzeko lantaldea sortu da eta hainbat egitasmo bideratu ditu. – Jardunentzako lokal berria bideratu da. 	<ul style="list-style-type: none"> – Euskaingintzaren herriko koordinazio-gunea hobetzeko lanketarik ez da egin eta azken urteetan bere funtzionamendua ahultzen joan da. – Hizkuntza gaiei buruzko komunikazioa hobetzeko berariazko lanketarik ez da egin. – Euskaraldiaren bigarren eta hirugarren edizioetan partehartzea murriztu egin zen eta antolaketa bera ere nekagarri gertatu zen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hausnartzea garrantzitsua baina gauza praktikoak behar dira. • Euskarari buruz hausnartzeko lanak egiteko lehiaketa: iritzi-artikulu, ikerketa txiki, euskarari buruzko eztabaida... • Herriko euskaingintza elkartu (gazteen taldea ere sortu), herrian nola eragin pentsatzeko eta elkar babesteko. • Tristeia ume eta gazte euskaldunak erdaraz, baita familia euskaldunetakoak ere. Guraso euskaldun batzuen eredu kaxkarra: umei euskaraz, euren artea erdaraz. • Galdetegia erdaraz ere bai, ez dakitenek erantzun ahal izateko. (2 herritarrek). • Aldameneko herriekiko harremanak sendotzea: ekimenak, topaketak, esperientziak partekatzea... • Maitasuna eta humanitatea hizpide beti.

4.- DIAGNOSIKO INFORMAZIO ZEHATZAGOA

0.- EUSKARA BULTZATZEKO UDALEN ESKUMENAK, UDALEN EUSKARA-PLANAK ETA EUSKARA SUSTATZEKO EGITURAK.

a) Udalen eskumenak. Udalek urte asko daramate euskara normalizatzeko lanean, 1982ko Euskararen Legean oinarrituta. Baina 2016ko Udal Legea (*2/2016 LEGEA, apirilaren 7koa, Euskadiko Toki Erakundeei buruzkoa*) izan da udalei udalerrian euskara bultzatzeko eskumen propioak aitortu dizkiena. (7. artikulua)

b) Udalen euskara planak. Udalek **bi plan** onartu ohi dituzte euskara normalizatzeko, biak ere Eusko Jaurlaritzak finkatutako gidalerroei jarraituz:

- **Udaleko Erabilera Plana 2023-27.** Udal administrazio barrurako hizkuntza politika eta ekintza-plana jasotzen da dokumentu horretan. Bergaran, 2023ko maiatzaren 22an onartu zuen Udalbatzak une honetan indarrean dagoen plana. [Hemen](#) kontsulta daiteke.
- **Herrian Euskara Sustatzeko Ekintza Plana 2018-23.** Udalerrira begirako plan estrategikoa. Gizarteko arlo multzo zabal batean euskara normalizatzekoa: familia, irakaskuntza, aisia, kirola, merkataritza, lan-mundua, teknologia berriak... Hau da orain berrituko nahi dena.

Bi **planek ere helburu bera** dute: bai udalean eta bai herrian **euskara izatea ohiko hizkuntza**, bai ahoz eta bai idatziz. Izan ere, aditu guztiak bat datoz, hizkuntza batek bizirik irauteko ezinbesteko dituela bera nagusi izango den eremuak.

c) Planak bideratzeko egiturak

Udalekoak

- **Udaleko Euskara Zerbitzua.** Lau langile daude Euskara Zerbitzuan: zerbitziburua, bi teknikari eta itzultzailea. Edonola ere, Udalaren irizpidea da udal departamentu guztiak dutela euskara sustatzeko ardura.
- **Udal Euskaltegia.** Une honetan 5 irakasle daude.

Udalaz aparteak.

- **Jardun euskara elkarteak.** Bere jarduerarik handiena hurrei begirakoa da une honetan (aisia, euskara errefortzuak...) baina helduentzako hainbat jardura ere jorratzen ditu: Euskaraldia, Berriketan, kultur jarduerak...
- **Egitura sektorialak:**
 - Ikastetxeetako euskara arduradunak. Ikastetxeek euren planak diseinatu behar izaten dituzte eta arduradunak izaten dituzte liberazio txiki batekin.
 - Enpresetako euskara planetako teknikariak. Une honetan Bergaran 4 enpresatan daude euskara planak eta horietan EMUN aholkularitza enpresak ematen du zerbitzua. Horietaz gain, HARIXA hitzarmenean 38 entitate daude eta horiei ere ematen die aholkularitza zerbitzua.
- **Boluntarioak:** Aurreko puntuetan egitura profesionalak aipatu ditugu baina aipatu eta oso kontuan hartu beharreko multzoa da boluntarioena. Arlo gehienetan daude lan-boluntarioa egiten duten pertsonak.

d) Koordinazio-guneak

Herriko koordinazio-guneak:

Koordinazio-gune orokorra. Partaideak: Udaleko Euskara Zerbitzua, Jardun, Udal Euskaltegia. Maiztasun desberdinekin elkartu izan da. Aldi batzuetan hileroko dinamika izan du eta beste batzuetan maiztasun txikiagoa edo handiagoa.

Arlokako edo proiektukako koordinazio-guneak: irakaskuntzakoa, euskalduntze-alfabetatzekoa, lan-mundukoa, Euskararen historia soziala... Maiztasun desberdinekin elkartzen diren lantaldeak

Herriz gaindiko koordinazio-guneak. Hainbat egitasmo bideratzeko

- **UEMA. Udalerrri Euskaldunen Mankomunitatea.** Bergarako Udala UEMAko kide da beste 100 herrirekin batera. Ondorioz, UEMATik zenbait zerbitzu jasotzen dira eta hainbat ekimen bideratzen dira elkarrekin. UEMAko teknikarien koordinazio-gunean parte hartzen da.
- **Debagoieneko Mankomunitatea eta Udalak.** Hainbat programa bideratzen ditugu bailara mailan elkarrekin. Horretarako bailara mailako lan-mahai bat dago, udaletako eta Mankomunitateko euskara teknikariek parte hartzen dutena. Une honetan esku artean dagoen egitasmo nagusia *HARIXA* programa da, lan-munduan euskara bultzatzekoa, Bergaran sortu eta bailarara zabalduko dena. Jaurlaritzak eta Foru Aldundiak ere parte hartzen dute programa horretan.
- **Gipuzkoako Foru Aldundia. Udalekin** programa. Bertatik udalei zenbait zerbitzu eskaintzen zaizkie: formazioa, zenbait proiektu elkarrekin lantzea (kontratazioetarako hizkuntza irizpideak, adimen artifiziala, kulturartekotasuna...)
- **Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza.** Aurrez esan bezala, Eusko Jaurlaritzak finkatzen ditu udal planen jarraibideak eta Udal barruko planaren jarraipena ere egiten du. Horretaz gain, EAE mailako edo Euskal Herri mailako ekimenak ere bultzatzen ditu beste entitate batzuekin batera: Euskaraldia, *Barra-barra* zigilua (merkataritzan euskara bultzatzeko)...

2.- EUSKARAREKIKO JARRERAK / EUSKALGINTZAREN AKTIBAZIOA

2.1.- Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarreraren bilakaera (Gipuzkoa, 1991-2021). Gorago esan bezala, EASek (Euskararen Adierazle Sistemak) ez du herrietako daturik ematen eta horregatik Gipuzkoakoa emango dugu. Euskal Herri mailan 5 urtean behin egiten den Inkesta Soziolinguistikoko datuak dira. Ikusten denez, aldekoak eta oso aldekoak kontuan hartuta, %75-80 inguru dira joan deneko 15 urteetan, eta aurkakoak eta oso aurkakoak oso kopuru txikia dira eta jaisten joan dira, gainera.

Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarreraren bilakaera (Gipuzkoa, 1991-2021). Iturria: Inkesta soziolinguistikoa. EAS.

	2021	2016	2011	2006	2001	1996	1991
Oso aldekoa	29	29	32,6	38,1	18,9	21,4	28,1
Aldekoa	47,4	45,7	42,5	38,2	47,6	37,7	31,8
Ez alde ez aurka	20,4	20,4	20,1	18,2	27,6	33,6	31,3
Aurkakoa	2,9	3,9	4,2	4,4	5,1	6,6	7,4
Oso aurkakoa	0,3	1,1	0,6	1,1	0,7	0,6	1,3

2.2. Euskararen aldeko aktibazioa, Euskaraldiko parte hartzea. Euskararen aldeko jarrerak izatea garrantzitsua izanik ere, are garrantzitsuagoa da jarrera hori jarrera aktiboa izatea. Horri lotuta, Euskaraldian Bergaran izandako parte-hartzearen berri emango dugu jarraian.

2.2.1. Norbanakoen parte-hartzea: ahobizi/belarriprest.

a) Parte-hartzearen bilakaera motaren eta generoaren arabera.

ZER	Kopuru absolutuak			%		
	2018	2020	2022	2018	2020	2022
Ahobizi	2833	2582	2465	82,8	82,8	82,7
Belarriprest	590	537	517	17,2	17,2	17,3
Emakumeak	2063	1798	1764	60,3	57,6	59,1
Ezbinarioak	22	19	14	0,6	0,6	0,5
Gizonezkoak	1338	1302	1204	39,1	41,7	40,4
Aurrekoan bai		2376			76,2	
Aurrekoan ez		743			23,8	
GUZTIRA:	3423	3119	2982			

Ikusten denez, kopuru absolutuetan jaitsiera bat izan zen lehenengo ediziotik hurrengoetara, baina esan beharra dago, alde batetik, tartean pandemia izan zela eta, bestetik, lehenengo urtean Bergara izan zela proportzioan parte hartze handiena izan zuen herria.

b) Parte-hartzearen proportzioa adin-tarteka, Euskaraldia 2020. Partaideak adinka, parte hartu ahal zutenekin konparatuta (euskaldun+ia euskaldunen).

Adin-tartea	Euskaldun+ ia euskaldun	Euskaraldiko partaide	Partaideen %, parte har zezaketenekin konparatuta
16-25	1.251	451	36
26-35	1.289	470	36
36-45	1.808	755	42
46-55	1.887	668	35
56-65	1.533	475	31

Euskararen Plan Estrategikoa 2024-2027, Bergarako Udala
ARLOKO LANKETARAKO MATERIALAK

66-75	1.176	187	16
76-85	892	81	9

**Euskaldun + ia euskaldun kopuruak: 2011ko Eustaten datuetatik estrapolatuta.*

Parte-hartze handiena 36-45 adin-tartean izan zen, guraso gazteen adinean. Aipagarria da gazteetan ere parte-hartze handia izan zela.

2.1.2. Entitateen partehartzea Euskaraldian: Ariguneak. 2022

a) Parte hartzea guztira:

Urtea	2020	2022
Entitate kopurua	218	192

b) Partehartzea arloka 2022

	Arloa	Entitate kopurua
Esparru sozioekonomikoa	Merkataritza eta zerbitzu profesionalak (abokatuak, iturginak, gimnasioak, telefonia, estetika zentroak...)	94
	Ostalaritza	7
	Finantza eta aseguruak	6
	Industria	24
Zerbitzu publikoak eta hezkuntza	Herri administrazioa	4
	Osasuna	13
	Hezkuntza	8
Esparru soziokulturala	Gizarte mugimendua	9
	Kultura	16
	Kirola	5
	Bestelakoak	6
	Guztira	192